

Asia: VN/13239/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi perintö- ja lahjaverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta (VATT/251/00.03.00/2025)

Tässä lausunnossa arvioidaan hallituksen esityksen perintö- ja lahjaverolain muutosehdotuksia. Hallituksen keskeisimmät esitykset koskevat perintö- ja lahjaverotuksessa käytettyjen verovapaiden perintöjen ja lahjojen alarajojen nostamista, perintöveron maksun viivästyskoron alentamisesta sekä perintöveron sukupolvenvaihdoshuojennuksen laajentamista alaikäisiin henkilöihin tietyillä ehdoilla.

Hallituksen esitys perustelee muutoksia perintö- ja lahjaverotuksen keventämisellä ja kotitalouksien ostovoiman paranemisella. Alaikäisen perillisen sukupolvenvaihdoshuojennuksen tavoitteena on lieventää alaikäisen perillisen perintöverorasitusta yritystoiminnan jatkamisen edistämiseksi myös alaikäisen periessä osakeyhtiön osakkeita. Esityksessä todetaan, että ehdotettujen muutosten arvioidaan vähentävän verotuloja staattisesti laskettuna noin 86 miljoonalla eurolla vuodessa.

Perintö- ja lahjaverotuksen veroasteikoissa käytettyjen verovapaiden perintöjen ja lahjojen alarajojen nostaminen on perusteltua siitä näkökulmasta, että alarajoihin ei tehdä säännöllisiä indeksitarkistuksia. Varallisuuden arvojen noustessa tämä johtaa pidemmän ajan kuluessa perintö- ja lahjaveron kiristymiseen, eikä nykyisiä alarajoja ole korotettu vuoden 2008 jälkeen. Tulonjaollisesta näkökulmasta tämän muutoksen vaikutukset kohdistuvat pääosin pieniin perintöihin ja lahjoihin, mutta suurten perintöjen ja lahjojen osalta vaikutukset jäävät pieniksi. Tämän takia myös vaikutukset perintö- ja lahjaverotuloihin ovat suhteellisen pieniä, sillä valtaosa perintö- ja lahjaverotuloista tulee suurista perinnöistä ja lahjoista (Matikka ym. 2025).

Esitetty perintöveron maksuun liittyvän viivästyskoron alentaminen on perusteltua. Hyvän verojärjestelmän taloustieteellisten periaatteiden mukaan veron maksu pitäisi perustua verovelvollisen maksukykyyn veron suorittamiseksi (ks. esim. Matikka ym. 2025). Nykyisellään perintövero täytyy maksaa melko pian perinnön saamisen jälkeen, vaikka perinnöksi saatua omaisuutta ei olisi pystytty realisoimaan veronmaksun kattamiseksi. Perintöveron maksuun voi saada nykyäänölläkin maksuaikaa, mutta siihen kohdistuu verrattain korkea viivästyskorko. Hallitus siis esittää tämän koron alentamista. Viivästyskoron alentaminen ei silti täysin poista veronmaksun ja maksukyvyn välistä epäsuhtaa joissain perintötilanteissa, mutta uudistus vie perintöverotusta tältä osin parempaan suuntaan.

Hallituksen esityksessä laajennetaan perittyjen yritysten sukupolvenvaihdoshuojennusta koskemaan myös alaikäisiä perillisiä sillä ehdolla, että perillisen edunvalvoja jatkaa yrityksen toimintaa. Ehdotettu muutos ei koske lahjaverotusta, mikä on perusteltua verosuunnitteluvaikutusten pienentämiseksi.

Verosuunnitteluvaikutusten minimoimiseksi on kuitenkin syytä kiinnittää enemmän huomiota siihen, että sukupolvenvaihdoshuojennuksen ehtona oleva yritystoiminnan jatkaminen täyttyy myös alaikäisen henkilön kohdalla hänen tullessa täysi-ikäiseksi. Jotta haitalliselta verosuunnittelulta voidaan välttyä, tämä vaati verohallinnolta aktiivista seuranta yritystoiminnan jatkamisesta alaikäisenä perityssä yrityksessä sen jälkeen, kun perijä tulee täysi-ikäiseksi. Muutoksessa on epäselvästi määritelty se, millä ehdoin sukupolvenhuojennus raukeaa, mikäli yritystoimintaa ei tosiasiallisesti jatketa. Haitallisen verosuunnittelun hillitsemiseksi sukupolvenvaihdoshuojennus pitäisi olla epäpätevä siinä tilanteessa, jos perillinen ei itse jatka aktiivisessa roolissa yritystoimintaa heti täysi-ikäistyttyään vähintään sukupolvenvaihdoshuojennuksessa määritellyn määräajan mukaisesti.

Pelkästään veronmaksun pienentämiseen tähtäävän verosuunnittelun rajoittamiseksi olisi paikallaan myös harkita sitä, että alaikäisen henkilön sukupolvenvaihdoshuojennus rajattaisiin vain omiin alaikäisiin lapsiin, jättäen esimerkiksi alaikäiset lapsenlapset pois huojennuksen piiristä. Alaikäisten lastenlasten osalta huojennuksen laajentamista on vaikea perustella yritystoiminnan jatkamisen näkökulmasta, jolloin huojennus toimisi lähinnä keinona pienentää maksettavan perintöveron määrää. Lisäksi kuten hallituksen esityksessä mainitaan, tapauksia, joissa alaikäinen perillinen yllättäen perii osakeyhtiön osakkeita, on todennäköisesti hyvin vähän. Tämänkaltaisiin perimistilanteisiin yritysten omistajat voivat varautua muillakin keinoilla, esimerkiksi määrittämällä testamentilla eloonjäävän puolison tai muun täysi-ikäisen henkilön yritysomaisuuden perijäksi.

Tutkimuskirjallisuuden perusteella sukupolvenvaihdoshuojennuksen laajentamisen taloudelliset vaikutukset ovat epäselviä. Perintövero voi haitata yritystoimintaa, mutta toisaalta tutkimusnäyttö tukee myös sitä, että perintövero ja siitä johtuva yritystoiminnan myyminen ulkopuoliselle omistajalle perimisen jälkeen parantavat usein merkittävästi yritystoiminnan tuloksellisuutta ja tuottavuutta verrattuna seuraavan sukupolven johtamiin yrityksiin (Matikka ym. 2025). On lisäksi huomioitava, että sukupolvenvaihdoshuojennuksen valvonta alaikäisen lasten osalta vaatii verohallinnolta mahdollisesti merkittävää lisäpanostusta, mikä sitoo verovalvonnan resursseja.

Tuomas Matikka

Johtava tutkija ja tutkimusohjaaja, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Verotutkimuksen huippuyksikkö, FIT

Lähteet:

Matikka, T., J. Alasalmi, M. Giacobasso, T. Paukkeri ja M. Toikka (2025). Selvitys perintöveroista ja siirtymisestä perintöverosta luovutusvoittoveroon. VATT Muistiot 77.

Hakola-Uusitalo Tuulia
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Matikka Tuomas
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus